

Выпрабавана
на сабе

ПЕЧ ПАДРЫХТУЕШ — ПЕРАЗІМУЕШ

Навошта бяліць комін, калі яго чысціць і чым сілкаваць «сэрца» хаты?

Запаліла аднойчы мая матуля ў печы, а дым раптам не ў комін, а ў хату пайшоў. «Вось дык неспадзяванка: печ жа толькі гадоў сем як нанова перароблівалі — павінна працаваць як мае быць», — падумалася мне тады. Кінулася шукаць паратунку ў спецыялістаў, якія адразу сказалі: справа найхутчэй у тым, што печ даўно не чысцілі. Аказалася, калі паліш у ёй толькі ліставымі дрэвамі, то комін можна не чысціць вельмі доўга, а вось калі дадаеш торф — варта чысціць раз на тры гады. Але самы бяспечны варыянт — рабіць гэта штогод напачатку ацяпляльнага сезона.

ЯК САЖА СТАНОВІЦЦА СМАЛОЙ

Бадай што самыя небяспечныя дровы для печы — хваёвыя. З-за іх смалістасці комін хутчэй забруджваецца, ды і рызыка ўзгарання сажы большая, а патушыць такое полымя вадой практычна немагчыма. А вось асіна, наадварот, мае «ачышчальны эффект» для коміна. Самы небяспечны варыянт — паліць толькі брыкетам, бо коміна вельмі хутка «зарастае» сажай. А пры доўгай адсутнасці гаспадароў у ім могуць з'явіцца новыя жыхары: птуш-

яе радзей. Аднак печ, якая «спажывае» брыкет, лепш чысціць рэгулярна. За летні час, калі ў печы не паліцца, яна становіцца крыху вільготнай, і сажы, што застаецца ў коміне ад спальвання торфу, робіцца як смала — крышталізуецца. Калі печ пасля падпальвання, гэтая смала абпальваецца, і насласце павялічваецца. Здарэецца, комін забруджваецца настолькі, што яго ўжо не пачысціць — застаецца толькі печ перарабляць. Смалісты адкладанні моцныя, як бетон. Менавіта таму і не варта паліць толькі брыке-

ДЛЯ ЛЮДЗЕЙ — ЦЯПЛО, ДЛЯ ШЭРШНЯЎ І ПТУШАК — ЖЫТЛО

У печах, якія будаваліся даўней, не заўжды ёсць нават ачышчальныя адтуліны — невялікія лючкі, праз якія можна выграбці сажу і рабіць якія варта на кутах печы, дзе пераходзяць каналы. Раней людзі на іх эканомілі. Каб пачысціць такую канструкцыю, даводзіцца вымаць кафліну ці цагляную проста з боку печы. Нават юшкі тады былі не ва ўсіх — закрывалі дымаход, хто чым мог. Цяпер кафляй печы абкладваюць рэдка, бо сучасныя цагляны і так прыгожа выглядаюць, а нагараецца такая печ хутчэй, тлумачаць камінары:

— Гаспадарам варта самім перад кожным ацяпляльным сезонам адчыняць гэтыя лючкі і выграбцаць з іх попел, каб зменшыць колькасць сажы, асабліва калі ў печы вузкія каналы і вы паліце яе брыкетам. Увогуле, за станам печы трэба сачыць, а комін — абавязкова бяліць. Калі канструкцыя пачынае дыміць, на белым застаюцца цёмныя плямы, значыць, шчыліна ёсць — трэба ратаваць. Асабліва варта быць пільнымі, калі ў хаце дзве печы, аб'яднаныя ў адзін дымаход, — раіць Саша. — Калі цяга ў печы добрая, то ў комін могуць папаць іскры, якія ў літаральным сэнсе вылецяць у трубу. Аднак па дарозе яны могуць запаліць сажу.

Камінары жартуюць, што часта выконваюць работу ратавальнікаў, калі прыязджаюць чысціць комін, а там — гнездо шэршняў у дымаходзе.

— Уяўляеце, што будзе, калі ў такой печы запаліць? Як свечка зоймецца! Вось і

даводзіцца нам ад іх пазбяляцца, бо выселіць насякомых не можа нават участковы, — смяюцца яны. — Часам і птушкі гнёзды ў дымаходзе робяць, так што не сумна.

Хлопцы кажуць, што работа ім падабаецца.

— Ты паўсюдна ездзіш, сустракаешся з новымі людзьмі, бачыш, як яны жывуць, як паміж сабой камунікуюць. Штотраз заўважаем нешта новае, — тлумачыць Ян.

Сёлета яны плануюць пашырыць фронт работ ужо на ўсю Беларусь. Яно і не дзіва: камінары — спецыялісты штучныя. На ўсю краіну хіба пару дзясяткаў набярэцца тых, хто і печ складзе, і пасля чысціць яе будзе. Печнікі найчасцей робяць толькі сваю справу, а абслугоўванне — не іх турбота, гавораць хлопцы.

Камінарамі яны сталі, лічы, выпадкова. Проста адзін з сяброў пазваніў па аб'яве ў пошуках работы, а пасля і астатнія падцягнуліся. Вучыліся справе літаральна на печках: глядзелі, слухалі, шукалі інфармацыю ў інтэрнэце. Ян па адукацыі, між іншым, аграном, а Саша —

будаўнік, і паміж сабой яны браты.

«ЗІМНІК», ГАЗЕТА І КАФЛЯ

Пакуль камінары чысцілі ды грукалі, з печы то кавалак цагляны выскокваў, то шкловаты шматок...

— Колькі ў вас «дабра» ўсялякага тут, — прыгаворвалі майстры, з сілай прасоўваючы ёршык усё далей па ўнутраным лабірынце печы. — І гэта толькі ў каналах, а не ў самой печы.

Карацей, генеральную ўборку «сэрца дома» майстры зрабілі цалкам: пачысцілі і коміны, і абедзве печы. Хлопцы, дарэчы, прыехалі з прамысловым пыласосам, так што пасля работы ў хаце дым каромыслам не стаяў. Хоць бруд назбіралася паўтара вядра, але гэта, кажуць яны, зусім не шмат.

— Наш рэкорд па брудзе з адной печы — два мяхі з-пад цукру, — гаворыць Ян. — Там столькі ўсяго было, нават вёнік у дымаходзе!.. А самае крыўднае, што гэту печ налета гаспадары збіраліся перарабляць, і проста чысцілі

перад зімой, бо бабулі было холодна ў хаце.

Чым таўсцейшы слой попелу, што асядае на сценах каналаў, тым сапраўды марудней нагараецца печ. А ў пачышчаным дымаходзе цяга большая, і, адпаведна, тэмпература, значыць, цагляны ў печы хутчэй нагараюцца і аддаюць цяпло ў памяшканне, тлумачаць майстры. Каб давесці адну печ да ладу, ім трэба гадзіна-паўтары.

А вось правяраюць вынік сваёй працы камінары... з дапамогай газеты. Аказваецца, у яе настолькі вялікія цеплавые здольнасці, што яна імгненна нагарае паветра ў грубцы. Калі спаліць у печы дзве-тры штукі, паветра ўнутры адразу стане такім гарачым, што руку не ўсунеш.

— Цягне добра — значыць, каналы чыстыя, прагрэліся. Толькі попел пазней дастанеце, як астыне, бо ён зараз як вуголле. А спалілі ж толькі некалькі газет, — канстатуе Павел, які прагравае такім чынам каналы ў печы і сочыць, як паводзіць сябе агонь. — Цяпер яшчэ правярым, як «зімнік» працуе.

«Зімнік» — гэта льяжанка, ад якой я не наважылася адмовіцца, калі перараблялі печ, робячы яе фактычна плітой на дрэвах. Затое кафля на льяжанцы нагараецца, і на ёй цёпла ды ўтульна. Апошнія два месяцы мама падсушвае на ёй дровы, перад тым як падпальваць печ, бо заказанае ў лістападзе паліва аказалася проста «сыромляй», і каб прапаліць хату, дроў трэба ўтрая больш, чым звычайна. Так што на ўласным досведзе пераканаліся, што дровы трэба рыхтаваць усё ж летам.

У другой печы ў нас якраз не зроблены лючкі, таму камінарам прыйшлося вымаць кафліну і праз гэтую адтуліну чысціць каналы. На такія выпадкі майстры воззяць з сабой і цаглу, і запасныя цагляны, і кафліны. Пасля чысткі не толькі ўсё назад вярнулі, але яшчэ і вакол дзвярэй грубкі швы цаглай прамазалі. Яны з часам трэскаюцца, бо праз высокую тэмпературу моцна нагараецца і пашыраецца метал дзверцаў. З такіх расколін таксама можа ісці дым на хату, таму за станам вакол дзвярэй топкі варта сачыць. Можна, дарэчы, замазваць іх не глінай, а сучаснымі тэрмаўстойлівымі замазкамі, хоць гліна ўжо правярана часам.

Працу камінараў мама ўжо ацаніла. Печ цяпер нагараецца хутчэй, і дымам не капрызіць.

Ірына СІДАРОК,
фота аўтара.

кі ці шэршні. Як правільна абыходзіцца з печчу, каб яна добра награвала хату, казалі камінары, якія абслугоўваюць Гродзенскую, Мінскую і Брэсцкую вобласці.

Многія ўяўляюць, што камінар, каб пачысціць комін, абавязкова палезе на страху і адтуль будзе засоўваць у трубу ёршык. Аказалася, наадварот: прылада засоўваецца ў грубку і па каналам уздымаецца на самы верх так, што кончык ёршыка тырчыць з трубы. Пачысціць печ — справа даволі адмысловая, бо не існуе стандартнай схемы яе пабудовы, але ж прынцып адзін, таму, набіўшы руку, спраўляешся з любой. Вядома, калі печ не закінулі канчаткова, сцвярджаюць майстры.

— Калі канструкцыя печы простая і ў ёй няма мудрагелістых каналаў для дыму, то можна чысціць

там, — кажа Ян. — Сажы назапашваецца нават на юшцы, і яе становіцца цяжка адчыняць і зачыняць.

Акурат у гэты час менавіта юшку ён і чысціў, бо тая сапраўды ўжо амаль не рухалася з месца і зачыніць яе было цяжка. На паверхні блішчэла тая самая чорная смала. Тут «дапамаглі» яшчэ і ападкі, якія трапляюць у трубу, таму майстры (іх прыехала трое) паралілі зрабіць над ёй на страсе казырок.

— Былае, прыходзіцца чысціць комін і звонку, бо дымаход робяць не па прамой ад печы, а выводзяць убок, ствараючы такім чынам дадатковы вузел, які нагадвае прыступку. І якраз у гэтым месцы дымаход часта забіваецца, — дадае Саша. — На наяўнасць птушых гнёздаў на вока не правярыш. Трэба са страхі ёршык апускаць праз трубу.

Здарэнні

У Сморгонскім раёне пры пажары ў прыватным доме загінула 101-гадовая жанчына, паведамлілі ў Гродзенскім абласным упраўленні МНС.

Уначы 13 студзеня работніца чыгуначнай станцыі звярнула ўвагу на клубы дыму ў аграгарадку Залессе. Яна паведаміла аб пажары ратавальнікам і паспяхалася на дапамогу.

«Жанчына і аднавясковец выбілі дзве палаючага жылля, убачылі гаспадыню, якая ляжала на падлозе ў калідоры, і вынеслі яе на свежае паветра. Урач брыгады хуткай медыцынскай дапамогі канстатаваў смерць 101-гадовай жанчыны», — раска- залі ў МНС.

Падраздзяленні МНС ліквідавалі адкрытае гарэнне драўлянага жылля. Пажарам знішчаны

дах, перакрыцце, пашкоджана маёмасць і сцены жылля. Меркаваная прычына пажару — выпадзенне вуглёў з печы.

Высветлілася, што жанчына жыла адна. Штодня да яе заходзіў пляменнік і аказваў дапамогу па хваце.

«У маразы павялічваецца колькасць так званых пачных пажараў. Таму нагадваем, што паліць у печы рэкамендуецца два-тры

разы на дзень не больш як па паўтары гадзіны. Гэта дасць магчымасць пазбегнуць яе перакалу. Абавязкова кантралюйце працэс да поўнага згарання дроў», — нагадалі ў МНС.

Ратавальнікі таксама раіць удзяліць увагу сваякам і знаёмым, якія з-за ўзросту або фізічных асаблівасцяў не ў стане паклапаціцца аб уласнай бяспецы.

ВУГЛІ ВЫПАЛІ З ПЕЧЫ...